

**Toekomstbestendig
huurbeleid
Johan Conijn**

Trevin
22 september 2011

Onderwerpen

- Markthuren
- Het middensegment

2

Markthuren

- Steeds minder draagvlak voor generieke subsidiering in de huursector (verschil markthuur en feitelijke huur)
- Vraagstukken:
  - Hoe hoog is de markthuur?
  - Hoe de betaalbaarheid te borgen?
- Markthuur:
  - CPB: 5,7% WOZ waarde
  - Ander onderzoek: 4,5%

3

Kale huur in procenten leegwaarde per segment

	Corporatie	Particulier	Totaal
Gereguleerd	3,2%	3,1%	3,2%
Geliberaliseerd	4,5%	4,5%	4,5%
Totaal	3,2%	3,5%	3,3%

4

Impliciete subsidiering, gereguleerde sector, euro's per maand en totaal per jaar

	Markt-huur	Kale huur	Impl. subsidie	Totaal subsidie
Corporatie	608	398	209	5,7 mrd
Particulier	745	415	330	1,4 mrd
Totaal	625	400	225	7,1 mrd

5

Gemiddelde impliciete subsidie per maand naar inkomensdeciël

1 ^e deciel	221
2 ^e deciel	219
3 ^e deciel	202
4 ^e deciel	205
5 ^e deciel	206
6 ^e deciel	205
7 ^e deciel	224
8 ^e deciel	236
9 ^e deciel	241
10 ^e deciel	292
Totaal	225

6

Borging betaalbaarheid

- Betaalbaarheid bij markthuren:
- HuurOpMaat
- Aanpassing huurtoeslagregeling

7

Extra 15 / 25 punten

- In schaarstegebieden maximaal 25 punten
- 10 COROP-gebieden met de hoogte WOZ/m²
- WOZ/m² hoger dan € 2.900 25 punten extra; anders 15 punten
- Effect van de extra 25 punten:
  - Bij huurharmonisatie extra huurruimte (circa € 4 per punt)
  - Groter deel van de huurwoningen liberaliseerbaar (boven 142 punten)

8

Inkomens boven 43.000

- Principiële wijziging in het beleid: mogelijkheid voor vermindering van ondoelmatige subsidiering bij zittende huurders
- Wellicht praktische hindernissen; ondersteuning Belastingdienst nog niet duidelijk

9

Aandeel huishoudens boven 43.000

	Corporatie	Particulier	Totaal
Gereguleerd	16%	18%	16%
Geliberaleerd	37%	43%	41%
Totaal	16%	25%	18%

10

Impliciete subsidiering euro's per maand naar inkomen

	Markt-huur	Kale huur	Impl. subsidie	Totaal subsidie
Onder 43.000	608	392	216	5,7 mrd
Boven 43.000	717	443	274	1,4 mrd
Totaal	625	400	225	7,1 mrd

11

Recht op koop

- Recht op koop = verplichting tot verkoop
- In potentie vergaande consequenties voor portefeuille
- Kans op realisatie gering / nul: vergaande inbreuk op eigendomsrechten (in strijd met EVRM)

12

Heffing huurtoeslag

- Omvang € 760 mln; circa € 630 mln ten laste van corporaties
- Heffingsgrondslag vermoedelijk 0,17% van de WOZ-waarde
- Ingangsdatum naar verwachting 2014
- Ingrijpende financiële gevolgen

13

Analyses CFV

Tabel 2.1 Solvabiliteit en rentedekkingsgraad in het Basispad

	Solvabiliteit	Rentedekkingsgraad
2009	27%	1,56
2014	27%	1,48
2019	24%	1,34

Tabel 2.2 Solvabiliteit en rentedekkingsgraad in de Heffingsvariant

	Solvabiliteit	Rentedekkingsgraad
2009	27%	1,56
2014	21%	1,35
2019	17%	1,19

Tabel 2.5 Solvabiliteit en rentedekkingsgraad na heffen, huurbeleid, daling van niveau van beheerkosten en aangepast (des)investeringsprogramma

	Solvabiliteit	Rentedekkingsgraad
2009	27%	1,56
2014	29%	1,54
2019	33%	1,53

14

Staatsteun en DAEB

- Afbakening staatssteun:
  - Beperkingen bij woningtoewijzing
  - DAEB-splitsing
- Zeer ingrijpende veranderingen

15

'Europa'- staatssteun, historie

- 2002: NL legt concept nieuwe Woonwet ter notificatie voor aan de EC
- 2002-2003: NL trekt op verzoek EC de notificatie weer in: want betreft bestaande steun
- 2005: Brief EC over NL volkshuisvestingbestel
  - Bestaande steun
  - Mogelijk manifeste fout i.v.m. marktverstoring
  - Onvoldoende gericht op achtergestelde huishoudens
  - Sociale huursector te groot
- 2005-2009: Overleg/ onderhandelingen met EC
- 2009: Beschikking EC
- 2010: Tijdelijke regeling DAEB

16

Staatssteun volgens EC

- Borging door WSW vanwege achtervang voor overheden
- Projectsteun en saneringssteun via CFV
- Lage gemeentelijke grondprijzen voor woningbouw door corporaties
- (Leningen via BNG)

17

Tijdelijk regeling DAEB

- DAEB activiteiten
  - Bouw en verhuur van woonegelegenheden tot 653 per maand
  - Bouw en verhuur maatschappelijk vastgoed (limitatieve lijst)
  - Leefbaarheidsactiviteiten
  - Werkzaamheden in verband met wijkaanpak
- Niet-DAEB activiteiten
  - Commercieel onroerend goed
  - Huurwoningen boven 653 per maand
  - Koopwoningen

18

Compensatie vanwege DAEB

- Borging door WSW of overheid
- Reguliere en bijzondere projectsteun en saneringssteun via CFV
- Lage gemeentelijke grondprijzen voor corporatiebouw

19

Woningtoewijzing

- Woongelegenheden tot 653 (DAEB) voor 90% toewijzen aan inkomens met een totaal verzamelinkomen tot 33.614
- Bij de 10% dient voorrang te worden gegeven aan huishoudens met een dringende noodzaak (gezondheid, calamiteiten, e.d)
- Bij niet naleving kan de compensatie (staatsteun) stopgezet, resp. teruggevorderd worden

20

Aandeel huishoudens boven 33.000

	Corporatie	Particulier	Totaal
Gereguleerd	27%	29%	28%
Geliberaliseerd	55%	58%	57%
Totaal	28%	39%	30%

21

DAEB-splitsing

- Ter voorkoming van staatsteun voor niet-DAEB activiteiten, splitsing tussen DAEB en niet-DAEB
- Administratieve of juridische splitsing?
- Vermogenstoedeling het 'hete hangijzer'
- Commerciële financiering niet-DAEB grote risico

22

Een mogelijke vermogensplitsing

- Waardering vastgoed op marktwaarde in verhuurde staat (circa € 250 miljard)
- Vaststellen waarde niet-DAEB deel (circa 7%)
- Bij splitsing gelijk solvabiliteit in beide delen
- Niet-DAEB leningen nog op de balans van DAEB; interne doorlenen met renteopslag

23

Mogelijke startpositie bij splitsing

Bedragen in mln	Totaal	DAEB	niet-DAEB
Activa			
Marktwaarde eenheden in verhuur	€ 248.007	€ 232.408	€ 15.600
Eenheden in Koopgarant (activa)	€ 2.494	€ 1.744	€ 750
Totaal activa	€ 250.501	€ 234.151	€ 16.350
Passiva			
Eigen vermogen	€ 178.008	€ 166.389	€ 11.618
Leningen	€ 70.000	€ 70.000	€ 0
Leningen van DAEB aan niet-DAEB	€ 0	-€ 3.982	€ 3.982
Eenheden in Koopgarant (passiva)	€ 2.494	€ 1.744	€ 750
Totaal passiva	€ 250.501	€ 234.151	€ 16.350
Solvabiliteit	71%	71%	71%

24

Financiële consequenties DAEB-splitsing

- Investeringmogelijkheden niet-DAEB worden bepaald door vermogenspositie en de mogelijkheden voor externe financiering (leverage)
- Ontwikkelde DAEB-model geeft inzicht

25

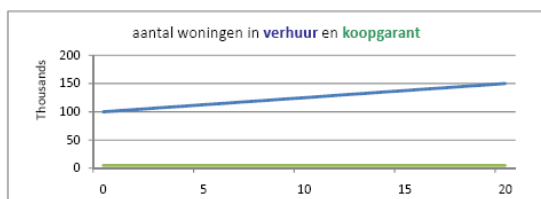
Veronderstellingen Basisvariant

	DAEB woningen		Niet-DAEB woningen	
	Jaar 1 t/m 10	Jaar 11 t/m 20	Jaar 1 t/m 10	Jaar 11 t/m 20
Nieuwbouw huur	18.000	18.000	5.000	5.000
Nieuwbouw koop	-	-	5.000	5.000
Nieuwbouw Koopgarant	-	-	0	0
Verkoop	10.000	10.000	2.500	2.500
Sloop	10.000	10.000	-	-
Renovatie	40.000	40.000	1.000	1.000
Omzetting naar Koopgarant	5.000	5.000	-	-
Omzetting naar niet-DAEB	0	0	Zie DAEB kolom	Zie DAEB kolom

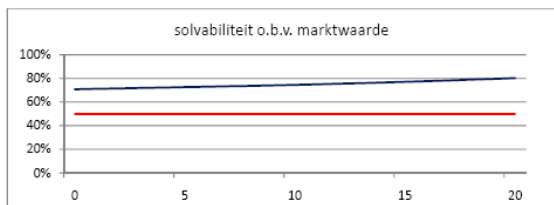
26

Ontwikkeling aantallen woningen niet-DAEB

27

Ontwikkeling vermogen niet-DAEB

28

DAEB-splitsing

- Algemene conclusie:
  - bij een proportionele vermogensplitsing is levensvatbaarheid van het niet-DAEB deel in principe mogelijk
  - wel extra begrenzing aan de groeistrategie voor niet-DAEB activiteiten
- Omvang niet-DAEB portefeuille in startpositie van groot belang in combinatie met de precieze spelregels.

Extra faciliteit voor corporaties met weinig / geen niet-DAEB portefeuille in startpositie?

29

Strategische keuzes (1)

- DAEB-splitsing noodzaakt tot heroriëntatie van de strategische keuzes van de corporatie. Enkele redenen:
  - niet-DAEB activiteiten zonder staatssteun worden geconfronteerd met zwaardere financiële restricties
  - de 'grensovergang' van DAEB naar niet-DAEB (verhogen boven € 652) wordt belemmerd door consequenties interne transactie en externe ongeborgde financiering
  - feitelijk ontstaan er (administratief) twee deelbedrijven met een eigen (financieel)afwegingskader en financiële restricties

30

Strategische keuzes (2)

- Beslisboom kan behulpzaam zijn bij het maken van keuzes:

Stap 1: Omvang en samenstelling toekomstige wensportefeuille (mede gebaseerd op maatschappelijke doelstellingen en woningmarkt). Als resultaat een 'gewenste' omvang van DAEB en niet-DAEB activiteiten

Stap 2: Identificeren van extra kosten (in de meest brede zin) van het hebben van een niet-DAEB deel, mede in relatie tot de schaal van het niet-DAEB deel.

Stap 3: Keuze maken voor (toekomstige) omvang niet-DAEB deel:

- Groei niet-DAEB in overeenstemming met wensportefeuille
- Geen niet-DAEB ; alles in DAEB
- Offensieve groeistrategie niet-DAEB (schaalvoordelen)

Stap 4: Voorsorteren op de toekomstige splitsing afhankelijke van keuze bij stap 3 door nu al te koersen op wel/niet groei van niet-DAEB deel

31

Tot slot

- Turbulente periode voor corporaties
- Financiële kaders verkrappen
- Herbezinning op beleidsmatige uitgangspunten aan de orde

32
